УДК 821.161.2:811.161.2’367.335

Г. Д. Канкаш

СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕКСТУ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ПРОМОВИ

(на матеріалі виступів глав делегацій УРСР у загальних дискусіях на сесіях Генеральної Асамблеї ООН в 1962 – 1967 рр.)

У пропонованій статті автор здійснює спробу проаналізувати особливості синтаксичної організації тексту дипломатичної промови. Результати спостережень дозволяють дослідникові говорити про те, що в синтаксичній структурі досліджуваних текстів представлені як прості (переважають двоскладні повні утворення), так і складні (більшість становлять двокомпонентні складнопідрядні структури) речення, специфічною ознакою яких є наявність численних ускладнювальних елементів у їхній будові.

Ключові слова: *дипломатична промова, текст, синтаксична організація, просте речення, складне речення, ускладнювальний елемент.*

Канкаш Г. Д. Синтаксическая организация текста дипломатической речи (на материале выступлений глав делегацій УССР в общин дискуссиях на сессиях Генеральной Асамблеи ООН в 1962 – 1967 гг.). *В предлагаемой статье автор предпринимает попытку проанализировать особенности синтаксической организации текста дипломатического выступления. Результаты наблюдений позволяют исследователю говорить о том, что в синтаксической структуре изучаемых текстов представлены как простые (превалируют двусоставные полные единицы), так и сложные (большинство ссоставляют двукомпонентные сложноподчиненные структуры) предложения, специфическим признаком которых является наличие множественных усложняющих элементов в их структуре.*

Ключевые слова: *дипломатическая речь, текст, синтаксическая организация, простое предложение, сложное предложение, усложняющий элемент.*

Halyna Kankash. Syntactical organization of the text of diplomatic speech (based on the speeches of the heads of delegations of the Ukrainian Soviet Socialist Republic in general debates at the sessions of the General Assembly of the United Nations in 1962 - 1967).

In the proposed article the author attempts to analyze the peculiarities of the syntactic organization of the text of the diplomatic speech. The study of the syntactic structure of Ukrainian diplomatic texts of the second half of the 50's and early 70's of the twentieth century is important due to the fact that the syntax of diplomatic documents has not yet become the subject of a separate scientific investigation, besides, this period of the development of the official-business style in general and the diplomatic substyle in particular has not been studied.

The purpose of the proposed article is to clarify the peculiarities of the syntactic organization of the text of the diplomatic speech as one of the types of the diplomatic documents. The outlined goal involves the following tasks: to identify and characterize all types of represented syntactical units, to explore the ways of their representation and prevalence in the studied works.

The results of observations allow the researcher to say that in the syntactical structure of the studied texts there are both simple (two-member complete formations prevail) and composite (the majority of which are two-component complex structures) sentences, the specific feature of which is the presence of numerous complicating elements in their structure (most often homogeneous objects are used).

Key words: diplomatic speech, text, syntactical organization, simple sentence, composite sentences, complicating element.

Синтаксична будова творів того чи того стилю завжди перебувала в колі наукових інтересів як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців. Не є винятком у цьому плані і тексти, створені з дотриманням вимог дипломатичного підстилю як різновиду офіційно-ділового стилю. До цього питання дотично зверталися такі вчені, як Алкаді Мансур Салех Абду, Т. Волкова, А. Гуменюк, О. Ковтун, З. Куньч, М. Куньч, Мохамад Шараф Ель Дин Абдальбрі Ахмед, О. Пазинич, Т. Шинкаренко та ін. Однак дотепер синтаксис дипломатичних документів не став предметом окремого наукового розгляду. Це й зумовлює актуальність дослідження синтаксичної структури українських дипломатичних текстів другої половини 50 – початку 70 років XX століття, оскільки цей період у розвитку офіційно-ділового стилю в цілому й дипломатичного підстилю зокрема не піддавався вивченню в наукових розвідках.

Мета пропонованої статті – з'ясувати особливості синтаксичної організації тексту дипломатичної промови як одного з різновидів дипломатичних документів. Окреслена мета передбачає виконання таких завдань: виявити і схарактеризувати всі види представлених синтаксичних одиниць, дослідити способи їх репрезентації і поширеність у досліджуваних творах.

Матеріалом дослідження стали виступи глав делегацій УРСР у загальних дискусіях на сесіях Генеральної Асамблеї ООН в 1962 – 1967 рр. [8: 23–81].

Спостереження засвідчили, що для укладання текстів дипломатичних промов були використані різні за будовою речення, що характеризуються неоднаковою активністю вживання. Наведемо результати підрахунків за окремими текстами (таблиця 1).

Таблиця 1

Довжина тексту (речення)	**Складні речення (%)**				**Прості речення (%)**
	СПР	**ССР**	**БСР**	**ППК**	
120	41,67 %				58,33 %

[8: 54–63]	88 %	2 %	4 %	6 %	
97	57,73 %				42,27 %
[8: 23–30]	78,57 %	–	3,57 %	17,86 %	
85	55,3 %				44,7 %
[8: 32–36]	82,98 %	4,25 %	–	12,76 %	
84	67,86 %				32,14 %
[8: 73–80]	80,7 %	1,75 %	1,75 %	15,8 %	
31	38,71 %				61,29 %
[8: 64–66]	83,33 %	–	–	16,67 %	
17	58,82 %				41,18 %
[8: 80–81]	90 %	–	10 %	–	

Як бачимо, тільки у двох із шести проаналізованих текстів чисельно переважають прості речення, а в усіх інших частіше вживаються складні утворення. З-поміж складних найбільш активно використовуються складнопідрядні речення, а найменшою активністю вирізняються складносурядні і безсполучникові синтаксичні конструкції.

Звернемося до більш детального аналізу кожного з виокремлених різновидів синтаксичних одиниць.

Так, з-посеред використаних у текстах опрацьованих промов простих речень більшою частотою вживання характеризуються ті, що мають у своїй структурі різні ускладнювальні компоненти: загальна кількість (на всі тексти) – 202 речення, із них ускладнених – 142 (70,3 %), неускладнених – 60 (29,7 %). Причому перевага ускладнених простих речень прослідковується в усіх без винятку обстежених текстах.

Елементи, що своєю наявністю в простому реченні розширюють його будову і водночас ускладнюють її, представлені різними одиницями:

– однорідними членами речення:

● однорідними підметами: ***Народ*** *і* ***уряд*** *України з усією серйозністю стежать за планами прилучення бундесверу до ядерної зброї*[*] [8: 35];

● однорідними присудками: *Приплив нових держав в Організацію Об'єднаних Націй значно* ***зміцнює*** *ООН,* ***змінює*** *на краще обстановку в ній,*

[*] У прикладах, наведених у цій статті, збережена орфографія цитованого джерела.

створює *передумови для більш ефективного функціонування її органів* [8: 29];

● однорідними додатками: *Робляться зусилля по активізації діяльності агресивних* ***блоків*** *і* ***союзів*** [8: 81];

● однорідними означеннями: узгодженими: *Стовповий шлях до нерушимого миру — це* ***загальне*** *і* ***повне*** *роззброєння* [8: 26]; чи неузгодженими: *Послідовне здійснення принципу самовизначення народів несумісне з практикою* ***нав'язування нерівноправних договорів*** *і* ***встановлення нерівноправних відносин між державами*** [8: 28];

– відокремленими членами речення:

● відокремленими означеннями, вираженими дієприкметниковими зворотами: *Радянський Союз готовий здійснити дальші заходи,* ***спрямовані на розрядку міжнародної напруженості*** [8: 33];

● відокремленими прикладками: *Знавісніла ворожість до соціалістичної держави –* ***Німецької Демократичної Республіки*** *– надає політиці ФРН провокаційного характеру* [8: 34];

● відокремленими обставинами, вираженими дієприслівниковими зворотами: *Американські імперіалісти піддають жорстоким бомбардуванням територію Демократичної Республіки В'єтнам,* ***здійснюючи тим самим відкриту агресію проти цієї героїчної соціалістичної держави Азії*** [8: 55];

● уточнювальними членами речення: *Уряд України доручив делегації знову заявити про глибоку занепокоєність у зв'язку з відродженням небезпечного вогнища війни в самому центрі Європи,* ***недалеко від західних рубежів Радянського Союзу*** [8: 26]; *За виробництвом ряду найважливіших видів продукції на душу населення (****чавуну, сталі, залізної руди, вугілля****) Україна випередила найбільш розвинуті капіталістичні країни* [8: 62];

– вставними словами чи словосполученнями: *Але правлячі кола Ізраїлю,* ***на жаль****, не пішли по шляху мирного розвитку і добросусідських відносин* [8: 74]; *Висувається вельми небезпечна для справи миру теорія про*

відсутність різниці між національно-визвольними і громадянськими війнами, ***з одного боку****, і війнами між державами,* ***з другого*** [8: 56];

– вставленими конструкціями: Нині ядерна зброя ***(а її заборона і повне знищення, до речі, є стрижнем радянської програми загального і повного роззброєння****) зосереджена в руках двох-трьох держав* [8: 35].

Наведені приклади ілюструють наявність одного ускладнювального компонента, проте результати опрацювання фактичного матеріалу дозволяють стверджувати, що доволі активними є прості речення, де простежується ускладнення відразу кількома одиницями. Це можуть бути:

– кілька рядів однорідних додатків, як-от: *Практика міжнародних відносин цього року багата на численні* ***факти*** *втручання у внутрішні справи незалежних* ***країн*** *і* ***народів****, різного роду* ***диверсіями*** *проти їх територіальної* ***цілісності*** *і* ***суверенітету*** [8: 81];

– однорідні узгоджені і неузгоджені означення й однорідні додатки: *Делегація Української РСР разом з делегаціями* ***Білорусії****,* ***Болгарії****,* ***Угорщини****,* ***Куби****,* ***Монголії****,* ***Польщі****,* ***Румунії****,* ***Радянського Союзу*** *і* ***Чехословаччини*** *внесла на розгляд сесії питання* ***про виведення*** *всіх* ***американських*** *та інших* ***іноземних*** *військ з Південної Кореї і* ***про розпуск*** *так званої комісії ООН по* ***об'єднанню*** *і* ***відновленню*** *Кореї* [8: 66];

– однорідні додатки, уточнювальні члени речення і вставні слова: *Ми,* ***на Україні****,* ***звичайно****, звернули увагу на військові* ***паради*** *в Мурмелоні і* ***походи*** *на берегах Рейну в зв'язку поїздкою президента Франції в Західну Німеччину* [8: 26] та ін.

Найчастішими серед виявлених є прості речення, ускладнені однорідними додатками (як одним, так і кількома рядами).

За особливостями будови граматичного центру в аналізованих текстах переважають повні двоскладні речення (93,6 %), лише подеколи представлені односкладні одиниці на зразок: *Середнього шляху тут бути не може* [8: 37]; *Немає і не може бути ніяких виправдань агресивним діям США у В'єтнамі!*

[8: 55]; *Не можна обминути мовчанням і стан справ в Європі* [8: 57]; *Більшого цинізму це можна собі уявити!* [8: 75] та ін.

Складні речення репрезентовані складнопідрядними, складносурядними і безсполучниковими утвореннями, а також поліпредикативними конструкціями з різними типами зв'язку (відсоткова частка їхньої вживаності наведена в таблиці 1).

У текстах дипломатичних промов, незалежно від їхнього обсягу (кількості використаних синтаксичних одиниць), переважають складнопідрядні речення. Частоту їхнього вживання визначали за ознакою структурної будови і семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами.

З'ясовано, що в усіх досліджуваних текстах найактивнішими є двокомпонентні СПР, дещо рідше вживаються трикомпонентні будови, складнопідрядні утворення, що мають чотири граматичні центри, використані в чотирьох текстах із шести, а п'ятикомпонентні представлені поодинокими зразками в одному тексті (таблиця 2).

Таблиця 2

Довжина тексту (речення)	**Складні речення**	**Складнопідрядні речення**			
		2 частини	**3 частини**	**4 частини**	**5 частин**
120	50 (41,67 %)	44 (88 % – з усіх складних)			
		32 (72,72 %)	7 (15,9 %)	3 (6,19 %)	2 (5,19 %)
97	56 (57,73 %)	44 (78,57 %)			
		28 (63,64 %)	11 (25 %)	5 (11,36 %)	–
85	48 (55,3 %)	40 (83,3 %)			
		24 (61,54 %)	13 (30,76 %)	3 (7,7 %)	–
84	57 (67,86 %)	46 (80,7 %)			
		32 (69,57 %)	9 (19,57 %)	5 (10,86 %)	–
31	12 (38,71 %)	10 (83,33 %)			
		7 (70 %)	3 (30 %)	–	–
17	10 (58,82 %)	9 (52,94 %)			
		6 (66,67 %)	3 (33,33 %)	–	–

У двокомпонентних складнопідрядних реченнях між предикативними частинами здебільшого розгортаються означальні (*Прорив у космос відважних землян символізує для нас незламну могутність розуму, який, будучи спрямований на благо людини, здатний на гідні подиву, прямо-таки казкові звершення* [8: 24]) та з'ясувальні (*Не можна дозволити, щоб Ізраїль при врегулюванні становища на Близькому Сході здобув які-небудь вигоди в результаті агресії* [8: 78]) семантико-синтаксичні відношення із незначною перевагою того чи того різновиду в певному тексті. Зрідка вживаються СПР із підрядним мети (*Бонн так само зробив кроки, щоб перешкодити обміну думками про пакт ненападу між країнами НАТО і країнами Варшавського Договору* [8: 35]), із підрядним умови (*Якщо минула XXI сесія Генеральної Асамблеї проходила у важкій обстановці, то нинішній Асамблеї доводиться працювати в умовах ще більших міжнародних ускладнень, породжених дальшою ескалацією війни у В'єтнамі і агресією Ізраїлю проти арабських держав* [8: 81]), із підрядним причини (*Ми говоримо тут про це, бо подібні дії несумісні із зобов'язаннями держав-членів, взятими за Статутом ООН* [8: 63]) і підрядним часу (*Доти, поки колоніалізм не буде остаточно викорінений, на нашій землі не можуть бути утверджені рівність прав і свобода великих і малих народів* [8: 60]) (таблиця 3).

Таблиця 3

Довжина тексту (речення)	**СПР**	**Семантичний різновид**					
		з'ясувальне	**означальне**	**мети**	**умови**	**причини**	**часу**
120	32	15 (46,88 %)	13 (40,63 %)	2 (6,25 %)	–	1 (3,12 %)	1 (3,12 %)
97	28	12 (42,86 %)	16 (57,14 %)	–	–	–	–
85	24	9 (37,5 %)	12 (50 %)	1 (4,2 %)	2 (8,3 %)	–	–
84	32	21 (65,63 %)	11 (34,37 %)	–	–	–	–
31	7	3 (42,86 %)	3 (42,86 %)	–	1 (14,28 %)	–	–
17	6	1 (16,66 %)	4 (66,68 %)	–	1 (16,66 %)	–	–

Відношення залежності підрядної предикативної частини від головної в СПР неелементарної будови переважно розгортаються шляхом послідовного нашарування підрядності (*Хвилина мовчання, якою за традицією відкривається кожна чергова сесія Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, надто коротка, звичайно, щоб охопити в думці всю сукупність і складність проблем міжнародного життя* [8: 23]; *Чому вони не думають про те, що сказали б їм мільйони жертв другої світової війни, громадян різних країн і національностей, коли б вони могли почути правду про ізраїльських загарбників, дії яких так нагадують чорні дні гітлерівської агресії?* [8: 80] та ін.).

Лише в окремих текстах спостерігаються поодинокі приклади трикомпонентних структур із однорідною підрядністю, де встановлюються такі семантико-синтаксичні відношення: означальні (*Прийняття в ООН Німецької Демократичної Республіки, якій належить важливе місце в системі міжнародних відносин і яка являє собою важливий фактор миру в Європі, безсумнівно розширило б можливість ООН діяти в ім'я миру, послужило б інтересам як німецького народу, так і всіх миролюбних народів* [8: 66]), з'ясувальні (*Ми ніколи не зможемо забути того, що фашисти знищили на Україні 4,5 мільйона цивільного населення і 2 мільйони чоловік вигнали на каторжні роботи в Німеччину, що було зруйновано 714 міст і 28 тисяч сіл* [8: 59]), мети (*Їм потрібен мир для того, щоб працювати, радіти, для того, щоб жити* [8: 26]) й умови (*І, навпаки, коли ж робилися спроби діяти в обхід Статуту, коли певна група держав намагалась використати ООН для здійснення цілей імперіалістичної політики у світових відносинах, організація зазнавала невдачі* [8: 54]). Частка речень з однорідною підрядністю незначна: на 46 трикомпонентних СПР їх припадає тільки 4, решта – конструкції із послідовною підрядністю.

Чотирикомпонентні будови, окрім утворень із послідовною підрядністю, представлені ілюстраціями на зразок*: І як пани з Тель-Авіва не вправлялись, скільки вони не лили грязі на борців за мир і безпеку народів, їм*

не вдалося обманути народи, не вдалося приховати того факту, що ініціатором нинішнього конфлікту на Близькому Сході, справжнім агресором є Ізраїль [8: 75]; *Коли це так, і коли практичні заходи, спрямовані на відвернення небезпеки світової війни, відповідатимуть словам і побажанням, тоді сесія Генеральної Асамблеї повинна скористатися із сприятливої обстановки і просунутися вперед у розв'язанні питань, що стосуються миру і безпеки* [8: 33], де спостерігається поєднання однорідної (перші три складники СПР) і послідовної підрядності (зв'язок між третім і четвертим компонентом у кожному реченні). Структури наведеного зразка не вирізняються активністю вживання.

У текстах дипломатичних промов також виявлені поліпредикативні конструкції з різними типами зв'язку. Ці синтаксичні утворення не можна визнати активно вживаними, проте вони представлені більшою кількістю прикладів (на загальну кількість складних синтаксичних одиниць (таблиця 1)), ніж складносурядні речення і безсполучникові складні утворення.

З-поміж виокремлених багатокомпонентних утворень із різними типами зв'язку найчастіше вживаються три- і чотирикомпонентні (відповідно 13 і 12 одиниць із 30 багаточленних конструкцій). Узагальнення щодо частоти використання таких синтаксичних структур наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

<table>
<tr><th rowspan="2">Довжина тексту (речення)</th><th rowspan="2">Складні речення</th><th colspan="5">Поліпредикативні конструкції</th></tr>
<tr><th>3 частини</th><th>4 частини</th><th>5 частини</th><th>6 частин</th><th>8 частин</th></tr>
<tr><td rowspan="2">120</td><td rowspan="2">50 (41,67 %)</td><td colspan="4">3 (6 % – з усіх складних)</td><td></td></tr>
<tr><td>1 (33,33 %)</td><td>2 (66,67 %)</td><td>–</td><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td rowspan="2">97</td><td rowspan="2">56 (57,73 %)</td><td colspan="4">10 (17,86 %)</td><td></td></tr>
<tr><td>5 (50 %)</td><td>4 (40 %)</td><td>1 (10 %)</td><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td rowspan="2">85</td><td rowspan="2">48 (55,3 %)</td><td colspan="4">6 (12,5 %)</td><td></td></tr>
<tr><td>2 (33,32 %)</td><td>1 (16,67 %)</td><td>1 (16,67 %)</td><td>1 (16,67 %)</td><td>1 (16,67 %)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">84</td><td rowspan="2">57 (67,86 %)</td><td colspan="4">9 (15,8 %)</td><td></td></tr>
<tr><td>4 (44,44 %)</td><td>4 (44,44 %)</td><td>1 (11,12 %)</td><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td>31</td><td>12</td><td colspan="4">2 (16,67 %)</td><td></td></tr>
</table>

	(38,71 %)	1 (50 %)	1 (50 %)	–	–	–
17	10 (58,82 %)	–				
		–	–	–	–	–

Найбільш часто в засвідчених поліпредикативних конструкціях реалізується підрядний і сурядний зв’язки в різних варіаціях їхнього поєднання, як-от: *Пан Стівенсон закликав учасників Асамблеї до «спокійної дипломатії», доводив, що Генеральна Асамблея не зможе плодотворно працювати, якщо «вдаватимуться до демонстрацій протесту на громадських площах», а якість дебатів «підриватиметься пропагандою і промовами»* [8: 24]; *Завдяки вимогам миролюбних країн і народів воєнні дії припинено, але агресія триває, бо Ізраїль не припинив окупацію значної частини території Об’єднаної Арабської Республіки, Сирії та Йорданії* [8: 76] та ін. Значно рідше вживаються речення, в яких спостерігається поєднання безсполучникового і підрядного різновидів зв’язку: *Причому тут важливо одне: до смертоносної зброї може бути прилучена – прямо чи посередньо – держава в Європі, яка відкрито виступає за перегляд кордонів – Федеративна Республіка Німеччини* [8: 35] чи *Ми висловлюємо впевненість, що всі миролюбні держави, всі ті, хто справді бореться за право народів і націй на суверенне існування, за незалежність і цілісність їх територій, засудять агресію Ізраїлю і доб’ються негайної ліквідації її наслідків* [8: 80] та ін. Поєднання безсполучникового і сурядного зв’язку в багатокомпонентних будовах не було виявлене.

Серед виділених складносурядних речень спостерігаються зразки двокомпонентної будови, що ілюструють розгортання єднальних відношень між предикативними частинами, як-от: *У витрачанні коштів організації має бути встановлений твердий порядок відповідно до Статуту і фінансових правил ООН, і не повинна допускатись перевитрата кошторисних асигнувань ні під яким приводом* [8: 61] та ін.

Безсполучникові складні речення представлені структурами, де другий предикативний складник обґрунтовує зміст першого (*Життя не стоїть на місці, воно іде вперед* [8: 54]), розкриває чи уточнює його зміст (*Тепер ясно*

одно: ці походи і паради заохочують реваншистів і мілітаристів Бонна [8: 26]) або передає одночасність подій чи засвідчених фактів (*Людина прокладає в наші дні траси до зірок, її сміліва думка розкриває найглибші таємниці природи* [8: 24]) та ін.

Складносурядні і безсполучникові утворення характеризуються найменшою частотою вживання з-поміж усіх використаних в розглядуваних текстах.

Особливістю проаналізованих складних речень, і це засвідчують наведені приклади, є те, що їхні складники містять ускладнювальні елементи, подібно до простих речень, які функціонують як окремі структури.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що в синтаксичній структурі текстів дипломатичних промов представлені як прості, так і складні речення. Прості речення, репрезентовані в досліджуваних текстах, характеризуються такими особливостями вживання: переважання ускладнених утворень; переважання двоскладних повних конструкцій. З-поміж складних структур найбільшою частотою використання вирізняються двокомпонентні складнопідрядні речення означальної і з'ясувальної семантики із ускладненими предикативними частинами. Найбільш активно використовуваним ускладнювальним елементом як для простих, так і для складних синтаксичних одиниць є однорідні додатки. Значну поширеність ускладнених конструкцій правомірно кваліфікувати як специфічну ознаку синтаксичної організації текстів дипломатичних промов.

Продовження розпочатого дослідження вбачаємо у визначенні й вивченні прагматичних типів виявлених речень.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Алкаді** Мансур Салех Абду. Дипломатичний підстиль у структурі офіційно-ділового стилю мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 «Російська мова». Дніпропетровськ, 1998. 20 с.
2. **Волкова Т. А.** Дипломатический дискурс в аспекте стратегичности перевода и коммуникации (на материале английского и русского языков):

автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». Тюмень, 2007. 24 с. 3. **Куньч З.**, Куньч М. Особливості дипломатичного мовлення як різновиду офіційно-ділового стилю [Електронний ресурс] // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe (дата звернення: 28.09.2017). 4. **Мохамад** Шараф Эль Дин Абдальбри Ахмед. Язык русской дипломатии в арабском восприятии: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык». Москва, 2007. 20 с. 5. **Пазинич О. М.** Функціонально-структурні особливості текстів дипломатичного листування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство». Київ, 2001. 20 с. 6. **Тихоненко О. В.** Стан дослідження офіційно-ділового стилю сучасної української літературної мови // Лінгвістичні дослідження: [збірник наукових праць]. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2011. Вип. 31. С. 183 – 191. 7. **Шинкаренко Т. І.**, Гуменюк А. Г., Ковтун О. Ю. Мова дипломатичних документів: навчальний посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 112 с. 8. **Українська** РСР на міжнародній арені: [збірник документів і матеріалів 1962 – 1970рр.] / Упор. Ю. К. Непийвода. Київ: Політвидав України, 1977. 490 с.

Канкаш Г.Д. Синтаксична організація тексту дипломатичної промови. / Г.Д. Канкаш // Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2018. − Вип. 48. С.85-92.